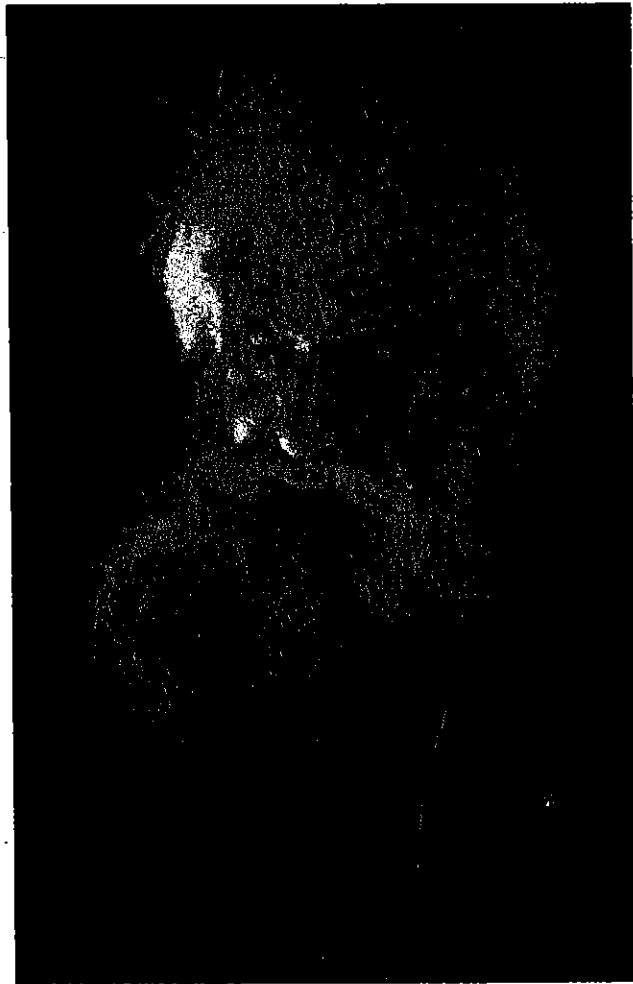

ΠΑΝΟΥ Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥΝΗ

ΕΠΙΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

(Από τον 18ο στον 20ό αιώνα)

ΑΘΗΝΑ
ΣΧΟΛΗ ΣΤΑΥΡΑΚΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γιάννη Σιδέρη, *Ιστορία του Νέου Ελληνικού Θεάτρου*. Τόμος πρώτος, 1794-1908, εκδόσεις Ίκαρος.

Μήτσου Λυγίζου, *Το Νεοελληνικό πλάι στο Παγκόσμιο Θέατρο*, τόμοι δύο, εκδόσεις Δωδώνη.

Νικολάου Λάσκαρη, *Ιστορία Νεοελληνικού Θεάτρου*.

Δημήτρη Σιατόπουλου, *Το θέατρο της Ρωμιοσύνης, Η νεοελληνική σκηνή στις πηγές της*, Φιλιππούτης 1984.

Θανάση Φωτιάδη, *Καραγκιόζης ο πρόσφυγας*, ελληνικό θέατρο σκιών.

Πάνου Ν. Παναγιωτούνη, *Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας*, Αθήνα 1967.

Περιοδικό Θέατρο, Δ/ντής Κώστας Νίτσος, τεύχος 14, *Ζακυνθινές Ομιλίες*, μελέτη Κώστα Πορφύρη.

Γιώργου Βαλέτα, *Οι Αρχές του Νεοελληνικού Θεάτρου*, μελέτη 1953.

Γιάννη Σκαρίμπα, *Το '21 και η αλήθεια*, τόμος Β'.

Πάνου Ν. Παναγιωτούνη, *Επίτομη Ιστορία της Ελληνικής Λογοτεχνίας* (1.000 π.Χ. -1980).

Γιάννη Χρυσικόπουλου, *Άπαντα Κάλβου*, Βιβλιοθήκη Ζακυνθινών μελετών, Ζάκυνθος.

Αλέξη Σολομού, *Θεατρικό Λεξικό, Πρόσωπα και πράγματα του παγκόσμιου θεάτρου*, Αθήνα 1990.

Δημήτρη Σπάθη, *Το Νεοελληνικό Θέατρο*, Ανάτυπο από την έκδοση: *Ελλάδα-Ιστορία και Πολιτισμός*, Δέκατος τόμος, 1983.

Τώνη Τσιρμπίνου, *Εισαγωγή στο πρόγραμμα του «Εθνικού Θεάτρου»* Νέα Σκηνή 1988-1989 για τη Βεγγέρα του Ηλία Καπετανάκη.

Στάθη Δρομάζου, *Το κωμειδύλλιο*, Αθήνα 1980, Κέδρος.

Η αθηναϊκή επιθεώρηση. Εισαγωγή Θόδωρος Χατζηπανταζής, Νέα ελληνική βιβλιοθήκη, τόμος Α'.

Γιώργου Χασιακού, *Ερμηνευτικό Λεξικό των ισμών*, εκδότης: Επικαιρότητα, Αθήνα 1988.

Ελληνική λογοτεχνία, εκδόσεις Γιάννη Ρίζου, 7ος τόμος, Γιάννης Καμβύσης, Αθήνα.

Πάνου Ν. Παναγιωτούνη, *Επίτομη Ιστορία του Παγκόσμιου Θεάτρου*, εκδότης Σχολές Σταυράκου.

Βάλτερ Πούχνερ, *Ιστορικά νεοελληνικού θεάτρου*, έξι μελετήματα, εκδόσεις Παϊρίδη.

Ελένη Σωφρά, *Λίνος Καρζής. Δεκατέσσερα χρόνια από το θάνατό του*. Εκδόσεις, Ιωλκός, Αθήνα 1992.

Ι. Σιδέρη, *Το κωμειδύλλιο*, έκδοση 1966.

Θέατρο Τέχνης 1942-1992. Εφημερίδα *Τα νέα* 2.10.1992. Επιμέλεια Γ. Σαρηγιάννη (Τέχνες και θεάματα).

Κάρολου Τσάτγουικ, *Συμβολισμός*, Γλώσσα της κριτικής. Μετάφραση: Στέλλα Αλεξοπούλου.

Μέλγουιν Μερσάιτ, *Κωμωδία*, σειρά: Η γλώσσα της κριτικής. Μετάφραση: Αριστέα Παρίση.

Σπύρου Μελά, της ακαδημίας Αθηνών. *Ιστορικό θέατρο, το 1821 σε 14 έργα και σκετς*. Εκδότης Μπίρης.

Αισχύλου Προμηθέας μετάφραση, σχόλια, σημειώματα, Γιώργος Μπούρλος, 1967.

Άγγελου Σικελιανού, *Ο τελευταίος ορφικός διθύραμβος ή διθύραμβος του Ρόδου*. Θυμέλη, Τόμος Α' εκδοτική εταιρεία Αθηνών, Ίκαρος.

Άγγελου Σικελιανού, *Σύβιλλα*, *Θυμέλη*, Τόμος Α', Ίκαρος.

Άγγελου Σικελιανού, *Ο Χριστός στη Ρώμη*, Ίκαρος, *Θυμέλη* τόμος Β'.

Ουράνας Διοματάρη, *Ο ποιητής γράφει την ιστορία του κόσμου*, εκδότης Τάσος Πιτσιλός, Αθήνα 1985.

Σπύρου Μελά, *Ο γέρος του Μοριά*, Αθήνα, Μπίρης.

Μ. Χουρμούζη, *Ο χαρτοπαίκτης*, θίασος Παρουσία, Θεόφилου Ζαμάνη, Θέατρο Αθηνά Αιγάλεω, Δ' θεατρική περίοδος.

Μάριου Πλωρίτη, *Πρόσωπα του νεότερου δράματος*, τέταρτη έκδοση. Εκδόσεις Ερμείας.

Εθνικό Θέατρο, Κεντρική Σκηνή, 61η θεατρική περίοδος 1992-1993, Δημήτρη Κορομηλά, *Ο αγαπητικός της βοσκοπούλας*.

Σπύρου Μελά, *Πενήντα χρόνια θέατρο*, εκδότης Φέξης 1960.

Α. Θ. Φλώρου, *Θεατρική αγωγή, τομές στο σκηνικό χώρο*. Εκδόσεις Αρσενίδης.

Βάλτερ Πούχνερ, *Σημειολογία του θεάτρου*, εκδόσεις Παϊρίδη, Αθήνα.

Άλκη Θρύλου, *Μορφές και θέματα του θεάτρου*, Δίφρος 1962.

Γ. Θ. Βαφόπουλου, *Θεατρικές σελίδες 1924-1974*, Ρέκος.

Στέφανου Ληναίου, *Το αυριανό θέατρο*, Κριτική-μελετήματα, εκδότης Φιλιππότης, Αθήνα 1981.

Τ. Σ. Έλλιουτ, *Εφτά δοκίμια για την ποίηση*, εκδόσεις Κλεψύδρα, Αθήνα.

Φίλιπ Τόμσον, *Το γκροτέσκο*, μετάφραση: Ιουλία Ράλλη-Καίτη Χατζηδήμου, Ερμής σειρά 27.

Σπύρου Πνύκα-Πιμπλή, *Δραματουργία, ο αισθητικός θεατής*, Αθήνα Δωδώνη.

Πήτερ Μπρουκ, *Η σκηνή χωρίς όρια*, Δοκίμιο πάνω στα προβλήματα του σύγχρονου θεάτρου, μετάφραση: Μαρί-Πωλ Παραρά, εκδόσεις Θεωρία, Αθήνα 1982.

Β. Ε. Μέγιερχολντ, *Κείμενα για το θέατρο*, επιμέλεια Αντώνης Βογιάζος

Μάρτιν Έσλιν, *Το θέατρο του παράλογου*, μετάφραση: Μάγια Λυμπεροπούλου, Θεωρία, Αθήνα 1983.

Ευγένιος Ιονέσκο, *Σημειώσεις και αντισημειώσεις*, Θεωρία, Αθήνα 1982, μετάφραση: Ιουλία Ιατρίδη.

Μπέρτολτ Μπρεχτ, *Μικρό όργανο για το θέατρο*, μετάφραση: Δημ. Μυράτ, Πλειάς.

Περιοδικό *Λέξη*, τ. 46 Ιούλιος-Αύγουστος 1985, Αφιέρωμα στο Θέατρο και το Λόγο.

Κων. Στανισλάβσκι, *Η ζωή μου στην Τέχνη*, Τόμοι Α' και Β', μετάφραση: Άγγελου Νίκα, Γκόνης 1980.

Φαίδων Πατρικαλάκις, *Ιστορία της σκηνογραφίας 19ος-20ος αιώνας*, Αιγόκερως.

Κρέτσεν Μακ Λέιν, *Πρωτοποριακό θέατρο*, μετάφραση: Κ. Πολίτη, Εκδόσεις Καραβία 1940.

Γιαν Κοτ, *Ένα θέατρο ουσίας*, Εκδόσεις Χατζηνικολή.

Εβδομάς Θεάτρου 1960 - Απόψεις, Αθήνα.

60 χρόνια Εθνικό Θέατρο 1932-1992, Πανηγυρικός τόμος, εκδότης Κέδρος.

Σπυρίδωνος Περεσιάδου, *Η Γκόλφω*, Δράμα ειδυλλιακόν, εκδ. οίκος Αστήρ, Αθήνα.

Βλαντιμίρ Μαγιακόφσκι, *Ο κοριός*, Θεατρικά 3, εκδότης Αντιπαράλληλα.

Αλέκου Χρυσοστομίδη, *Το λαϊκό θέατρο*. Χρονικό-Ιστορικό-Αναμνήσεις, Αθήνα, εκδότης Γιάννης Σμυρνιωτάκης.

Στάθη, Ιων. Δρομάζου, *Το ξένο θέατρο*, κριτικές, Κέδρος.

Τάκη Μουζενίδη, *Το ποντιακό θέατρο*, εκδόσεις Παμποντιακής Ενώσεως 1959, Αθήνα.

Μαργαρίτας Λυμπεράκη, *Ο άγιος πρίγκηψ*, εκδόσεις Κέδρος.

Μαργαρίτας Λυμπεράκη, *Ο άλλος Αλέξανδρος*, εκδόσεις Κέδρος.

Θέατρο Δημ. Κεχαΐδη, *Η βέρα-Το τάβλι*, μονόπρακτα-1 Ερμής.

Η εξάσκηση του ηθοποιού, συγγραφή Δημ. Φωτιάδη εκδόσεις Γ. Γκούζου

Ιάκωβου Καμπανέλλη, *Θέατρο, Θεατρικά έργα*, εκδόσεις Κέδρος.

Γιώργου Μιχαηλίδη, *Νέοι Έλληνες θεατρικοί συγγραφείς*, εκδόσεις Κάκτος, (πρόλογος Ιάκ. Καμπανέλλης-Λούλα Αναγνωστάκη-Βασίλης Ζιώγας-Στρατής Καρράς-Δημ. Κεχαΐδης-Παύλος Μάτεσις-Κώστας Μουρσελάς-Μάριος Ποντίκας-Γεώργιος Σκούρτης.

Ηλία Καπετανάκη, *Ο γεν. γραμματεύς - Η βεγγέρα - Το γεύμα του*, εισαγωγή: Πλάτων Μαυρομούστακος, εκδόσεις Δωδώνη, Αθήνα.

Γιάννη Νεγρεπόντη, *Ιφιγένεια*, ποιητικό επεισόδιο, Κέδρος 1971.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κεφάλαιο πρώτο

Οι ρίζες του Νεοελληνικού Θεάτρου από τον 18ο στον 20ό αιώνα	7
Πρώτες εκφράσεις του Νεοελληνικού Θεάτρου - Προεργασίες θεατρικές	10
Καραγκιόζης ο πρόσφυγας - Υπηρέτησε την τέχνη, πριν, κατά και αμέσως μετά την επανάσταση	12
Οι πρόδρομοι του επανησιακού θεάτρου	15
Πέτρος Κατσαίτης (1680-1740)	15
Σαβόγιας Σουρμελής ή Ρούσμελης ο Ζακυνθινός (1700-1775)	16
Γεώργιος Νικολάου Σούτσος - Δραγουμανάκης (1745-1816)	17
Ο Δημήτριος Γουζέλης και ο Χάσης του (1774-1843)	18
Αθανάσιος Χριστόπουλος, ο προσολωμικός ποιητής και θεατρικός δημιουργός	21
Ένας Σκιαθίτης δημιουργός του θεάτρου και λόγιος ο Επιφάνιος ή Στέφανος Δημητριάδης (1760-1827)	21
Ο Γιακωβάκης Ρίζος-Νερουλός (1778-1850) και τα Κορακίστικά του	22
Ιάκωβος Ρίζος-Ραγκαβής (1770-1855)	24
Ιωάννης Ζαμπέλιος, ο θεατρογράφος (1787-1856)	24
Ανδρέας Κάλβος-Ιωαννίδης (1792-1867)	25
Κι άλλοι θεατρικοί δημιουργοί και θεατράνθρωποι ως την επανάσταση. Νικόλαος Πίκκολος, Γιώργος Λασσάνης, Κωνσταντίνος Οικονόμος, Θεόδωρος Αλκαίος	27
Ο δικηγόρος και ποιητής Γεώργιος Ρίκης (1765-1826). Οι γυναίκες θεατρογράφοι Ευανθία Καίρη και Ελισάβετ Μαρτινέγκου. Ο Δημήτρης Φωτήλας	30
Κεφάλαιο δεύτερο	
Το Νεοελληνικό Θέατρο κατά και μετά την εθνική παλιγγενεσία.	
Οι θεατρικοί συγγραφείς	31
Ο Αλέξανδρος Σούτσος, ένας επαναστατικός θεατρογράφος	

και ποιητής (1803-1863)	31
Ένας άλλος σύγχρονος συγγραφέας, ο Γ. Πραντούνας (1800-1861)	32
Ο <i>Βασιλικός</i> του Αντώνη Μάτεσι, ένας σταθμός του νεοελληνικού θεάτρου (1830).	33
Η συνέχεια της θεατρικής δημιουργίας. Το σατιρικό θέατρο του Χουρμούζη	35
Η <i>Βαβυλωνία</i> του Δημήτρη Χατζηασλάνη-Βυζάντιου	38
Του <i>Κουτρούλη ο γάμος</i> του Αλέξανδρου Ρίζου-Ραγκαβή	40
Ένας άλλος θεατρογράφος, ο Σοφοκλής Καρύδης, με τον <i>Υποψήφιο βουλευτή</i> και την <i>Κοινωνία των Αθηνών</i>	41
Τα πρώτα θέατρα στην πρωτεύουσα και οι πρώτοι θίασοι και ηθοποιοί	42
Αρχές του επαγγελματικού θεάτρου και οι δημιουργοί του.	
Επαγγελματίες ηθοποιοί. Οι σκαπανείς	44
Το νεοελληνικό δραματικό θεατρικό έργο και οι δυο εκφραστές του. Δημήτρης Βερναρδάκης-Σπύρος Βασιλειάδης κλπ.	46
Τα νέα θέατρα στην Αθήνα. Η κωμωδία η ελληνική εμφανίζεται. Μερικά ονόματα ιστορικών του θεάτρου μας. Οι συγγραφείς Ν. Λάσκαρης, Δημ. Μισιτζής, Δημ. Κορομηλάς, Ηλίας Καπετανάκης, Άγγελος Βλάχος, κλπ.	49
Το κωμειδύλλιο (κωμικό και δραματικό). Οι δημιουργοί του	53
Οι ρίζες της αττικής επιθεώρησης	57
Ένας σταθμός στο ποιητικό μας θέατρο, η <i>Τρισεύγενη</i> του Κωστή Παλαμά	58
Κεφάλαιο τρίτο	
Στις προσβάσεις του εικοστού αιώνα	61
Η Νέα Σκηνή του Κωνσταντίνου Χρηστομάνου, το Βασιλικό ή Εθνικό μας Θέατρο και η προσφορά τους	61
Ο νατουραλισμός και η ηθογραφία	67
Η ηθογραφία μπροστά στο αστικό δράμα. Γρηγόρης Ξενόπουλος, Παντελής Χορν, Δημ. Μπόγρης, Διον. Ρώμας	69
Ένας σταθμός που πρέπει να σημειωθεί. Ο Μεσσήνιος συγγραφέας και λογοτέχνης Γιάννης Καμβύσης (1872-1901)	78
Ο σκηνοθέτης, η μεγάλη μορφή του 20ού αιώνα για το θέατρο.	
Οι ξένοι σκηνοθέτες	79
Οι Έλληνες σκηνοθέτες-δημιουργοί ενός ανανεωμένου	

ελληνικού θεάτρου	80
Το Θέατρο Τέχνης, πενήντα χρόνια σοβαρής προσφοράς (1942-1992) κι ο Κάρολος Κουν	87
Μια σύντομη αναφορά στην ελληνική σκηνογραφία, ενδυματολογία	90
Κεφάλαιο τέταρτο	
Νέες κατακτήσεις του Νεοελληνικού Θεάτρου. Το αστικό δράμα, ο ρεαλισμός κι ο συμβολισμός	93
Ένα άξιο ταλέντο, ο Σπύρος Μελάς (1883-1966)	96
Χαρακτήρες του νεοελληνικού θεάτρου. Το αστικό δράμα, ο ρεαλισμός κι ο συμβολισμός	93
Οι άλλοι του αστικού δράματος	97
Γεράσιμου Σταύρου <i>Καληνύχτα Μαργαρίτα</i>	99
Ο συμβολισμός και οι δημιουργοί του	100
Η νεοελληνική κωμωδία και κομεντί	101
Ο ιστορικός κι ο ποιητής στο θέατρο	107
Οι Έλληνες ιστορικοί δημιουργοί, στο θέατρό μας	108
Το δραματικό ποιητικό θέατρο, Η νέα τραγωδία	110
Ο Άγγελος Σικελιανός κι οι Δελφικές Γιορτές. (1927-1930).	
Ο τραγικός ποιητής και το έργο του	112
Η προσφορά του Άγγελου Σικελιανού στη σύγχρονη δραματική τέχνη (Τραγωδία)	116
Ο Άγγελος Τερζάκης σαν τραγικός της βυζαντινής ιστορίας και μερικά έργα του τραγικής γραφής	119
Μερικοί ακόμη συγγραφείς και θεατρικά έργα	121
Κεφάλαιο πέμπτο	
Η αποτίμηση της σύγχρονης θεατρικής δημιουργίας στην Ελλάδα, κατακτήσεις και προοπτικές. Εισαγωγή	124
Το σύγχρονο, νεοελληνικό θεατρικό έργο	126
Αναφορά στη σύγχρονη θεατρική δημιουργία. Θεατρικά έργα, συγγραφείς και σκηνικές δημιουργίες	132
Μερικές νεοελληνικές θεατρικές εκφράσεις - Θέατρα, θεατρικά συγκροτήματα, ηθοποιοί και άλλοι συντελεστές. Η νέα Επιθεώρηση κλπ.	150
Μια ολοκλήρωση της νεοελληνικής θεατρικής δημιουργίας. Σύγχρονοι Έλληνες θεατρικοί συγγραφείς. Έργα και κείμενα	154
Βιβλιογραφία	167